

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛЬЩІ
УНІВЕРСИТЕТ ЖЕШОВСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛЬЩІ
УНІВЕРСИТЕТ ЖЕШОВСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

Електронний збірник матеріалів

**Міжнародної науково-практичної
конференції (з онлайн включенням)**

**«Модернізація освіти та соціальної
роботи в контексті глобальних
викликів»**

6 червня 2023 року

Рівне – 2023

Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів: електронний збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (з онлайн включенням). Рівне: РДГУ. 2023. 189 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 22 червня 2023 р.)

Вашій увазі пропонуються матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (з онлайн включенням) «Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів».

ЗМІСТ

Білик В. В., Озеран С. А. Елементи та чинники управління кадровим потенціалом.....	7
Yovk O. I. Key elements of CLIL-methodology.....	11
Глінчук Ю. О. Підготовка майбутніх учителів до створення здоров'язберігального й безпечного освітнього середовища в контексті сучасних викликів	17
Гойда Н. Г., Баранніков К. В. Особливості забезпечення населення України хоспісною допомогою та реабілітаційними послугами в довоєнний період.....	22
Дубич К. В. Моделі вдосконалення забезпечення соціальними послугами територіальних громад в Україні в післявоєнний період.....	28
Михальчук В. М. Кадрове забезпечення як умова ефективності функціонування системи соціального захисту населення України у довоєнний та післявоєнний періоди.....	37
Пелех Ю. В., Матвійчук А. В. Ціннісний інтелект як засіб інсталяції теоретичної аксіології.....	42
Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Когнітивний аспект як складова професійної підготовки майбутнього педагога.....	49
Сбруєва А. А. Альянси європейських університетів: досвід розвитку міжнародних стратегічних інституційних партнерств	55
Данилюк К. В. Особливості забезпечення реабілітаційними послугами населення України після війни.....	60
Левчук І. Б. Арт-терапевтичні методики театрального мистецтва в роботі соціального працівника / соціального педагога / психолога.....	65

Nagornova A., Nagornova S. Crisis center social work in Japan: the problem of domestic violence against women.....	72
Нечипорук Л. І. Надання соціальних послуг в умовах надзвичайних ситуацій.....	76
Оксенюк О. В. Реалізація соціально-педагогічної діяльності щодо дітей із сімей трудових мігрантів.....	80
Остапчук М. В. Проблеми діагностики соціальним педагогом обдарованої дитини.....	85
Петрук Л. П. Динаміка розвитку уявлень молоді про виховні ідеали сьогодення.....	91
Рашидова С. С. Основні тенденції виховання молодого покоління в сучасній Україні.....	97
Серьогіна Н. О., Голубчиков М. В. Розвиток системи соціальної роботи: міжнародний досвід та вітчизняна практика.....	101
Shamsutdinova-Lebedyuk T. N. Modern trends and challenges of Ukrainian higher education in teaching social disciplines.....	108
Шліхта Г. О. Значення цінностей у структурі аксіологічної компетентності у фаховій діяльності ІТ-фахівця	112
Гнатенко Т. С. Підготовка фахівців фармацевтичної галузі України в умовах євроінтеграції.....	117
Лисенко Н. В. Компетентнісний підхід в системі підготовки майбутніх фармацевтів.....	123
Філоненко Р. С. Інклюзія в освітньому процесі як одна із форм соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.....	129
Попова К. В. Полікультурний підхід осягнення історії в закладі загальної середньої освіти.....	133

Товт О. О. Сучасні тенденції теорії і методики виховання в поєднанні з невербальною комунікацією.....	137
Чу Їн Китайсько-європейське партнерство у вищій освіті: досягнення та виклики.....	141
Shamsutdinova M.-S. B. Axiopedagogical conditions for the formation of professional competencies in future foreign language specialists.....	147
Шульгач М. І. Науково-методичний доробок З. Шевців у підготовці фахівців до роботи в інклюзивному середовищі.....	152
Яремович М. А. Особливості формування громадянської солідарності у майбутніх учителів початкових класів НУШ в умовах академічної мобільності.....	156
Васерук І. Г., Галатюк М. Ю. Медіакультура в системі цінностей майбутніх фахівців соціальної роботи.....	160
Козій В. В. Сутність та роль комунікацій в освітній організації.....	164
Семенчук І. Ю. Акмеологічний підхід до управління закладом загальної середньої освіти.....	168
Shcherbukha R. H., Vovk O. I. Foreign language acquisition: major methods and models.....	173
Рашидов С. Ф. Мілітаризація російської системи освіти за умов збройної агресії проти України.....	180
Левко О. Психолого-педагогічний супровід професійного становлення і розвитку майбутніх стоматологів.....	183

МОДЕЛІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Дубич К. В.,

доктор наук з державного управління, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна

Авторкою розкриваються моделі вдосконалення забезпечення соціальними послугами територіальних громад в Україні в післявоєнний період та основні показники з оцінки стану цих громад та їх населення.

The author reveals the models of improving the provision of social services to territorial communities in Ukraine in the post-war period and the main indicators for assessing the state of these communities and their population.

Система соціальних послуг України переживає складний період свого розвитку в зв'язку з війною та тяжкими наслідками для економіки і окупацією частини суверенної території нашої держави. Попри очевидні позитивні зрушення, досягнуті під час реформування системи соціальних послуг в Україні в довоєнний період, основною проблемою в післявоєнний час стануть неудоконалені механізми публічного управління з формування ринку соціальних послуг, їх замовлень і контролю за витрачанням коштів. Сучасна соціально-економічна та політична кризи і війна внесли в систему соціальних послуг додаткові проблеми, неузгодженості та руйнування єдності системи соціального захисту населення на всій території України.

Дійсно, в умовах війни та жорсткої обмеженості державних матеріальних ресурсів, намагання привести соціальні стандарти та гарантії до європейського рівня, а тому об'єктивною вимогою часу є розвиток різних моделей соціального захисту: формування ринку соціальних послуг, запровадження прозорої моделі державного управління через соціального замовлення з врахуванням кращого вітчизняного і зарубіжного досвіду та демонополізація системи соціальних послуг з державного та комунального рівня до більш ефективного залучення недержавного та приватного секторів на цей ринок.

В законодавстві України *соціальні послуги* визначені як комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя [2].

На превеликий жаль, хоч закон «Про соціальні послуги» і має ряд нововведень, в т. ч. і про соціальне замовлення ст. 26, але в ньому увага акцентована тільки на державному та комунальному секторі і не згадується приватний та недержавний сектори, не піднімається питання про формування ринку соціальних послуг [5]. *Ринок соціальних послуг* – це комплекс економічно-правових відносин, що формуються в площині послуг: соціальних, психологічних, правових, медичних, педагогічних тощо і реалізуються в процесі задоволення необхідного попиту в таких послугах різних категорій населення, що опинились в складних життєвих обставинах та забезпечує їх надання відповідної якості та в прозорій конкуренції [2, 3,5].

На теперішній час в умовах війни територіальні особливості формування ринку соціальних послуг тісно пов'язані з територіальним розміщенням населення за адміністративно-територіальним розподілом, чи була територія під окупацією, наскільки зруйнована її соціально-економічна структура, рівень міграційних процесів серед населення громади, кількісні показники загиблих та поранених серед населення громади, наявність відповідних фахівців з забезпечення соціальними послугами. В довоєнний період відповідно до проведеної адміністративно-територіальної реформи та створення об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ) можна констатувати, що на той час об'єднання дало змогу громадам самоствердитись і мати більші можливості і ресурси для розвитку, благоустрою та соціального захисту населення і забезпечення їх відповідним спектром соціальних послуг та можливості створити ринок соціальних послуг і запровадити соціальне замовлення як модель цього ринку. На превеликий жаль, можна констатувати, що в період війни та і після її закінчення територіальні громади можна буде поділити на два типи: *самодостатню і депресивну*. Громада з депресивним станом розвитку – це громада, яка була під окупацією або ніщивним бомбардуванням і втратила як свій соціально-економічний потенціал, так і людські та природні ресурси, які вона використовувала в довоєнний час і успішно розвивалась. В післявоєнний час депресивні громади із-за зруйнованих доріг та недостатнього транспортного сполучення, низьку щільність населення та великий відсоток людей похилого віку, відсутність матеріальних та природних ресурсів, занедбаність та безперспективність в соціально-економічному розвитку буде вимагати від регіональних органів системи соціального захисту пошуку

моделей забезпечення соціальними послугами населення відповідно до норм та стандартів, гарантованих державою.

Соціальна політика держави в післявоєнний період повинна буде включати в себе розробку моделей з надання послуг населенню стаціонарними установами, закладами, соціальними службами, громадськими організаціями та виїзними волонтерськими загонами. В основі розробки соціальної політики органів місцевого самоврядування територіальної громади повинно знаходитися вивчення попиту на соціальні послуги, характерні для цієї території, яка сегментується відповідно до демографічних, економічних, соціальних, екологічних та інших показників, а процес надання соціальних послуг залежить від визначених потреб та щільності населення на території громади.

Ринок соціальних послуг в депресивній територіальній громаді буде мати багато складнощів в забезпеченні населення такими послугами із-за недостатності економічних та технічних ресурсів, кадрового забезпечення тощо. За прогнозами науковців та експертів, надання соціальних послуг в післявоєнний період відбуватиметься за допомогою мобільних бригад, які забезпечуватимуть населенню базові соціальні послуги в залежності від потреб у визначений графік роботи. В таких громадах ринок соціальних послуг може мати кілька локальних ринків, розміщених на відстані один від одного, надаючи тільки ті послуги, які вони здійснюють. Складності транспортного сполучення населених пунктів депресивних територіальних громад позначиться на рівні забезпечення потреб в соціальних послугах споживачів ринку у визначені терміни, відповідних об'ємах та якості.

Відповідно до ст. 1, п. 1 Закону України «Про соціальні послуги» *базові соціальні послуги* – соціальні

послуги, надання яких отримувачам соціальних послуг забезпечується державними адміністраціями, виконавчими органами міських рад міст обласного значення, а також виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, об'єднаних територіальних громад, створених згідно із законом та перспективним планом формування територій громад і визнаних Кабінетом Міністрів України спроможними в порядку, встановленому законом. А пунктом 2 цього ж закону відбувається визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах – збір, узагальнення та аналіз інформації про наявність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці вразливих груп населення, осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, про їхні потреби у соціальних послугах, на основі результатів яких приймаються управлінські рішення щодо організації надання таких послуг [5].

З аналізу статей закону видно, що у ньому враховано сучасні реалії децентралізації і адміністративно-територіальну реформу, але в ньому не виписано механізми та інструменти їх реалізації. На думку автора, запровадження в функціонування ринку соціальних послуг, такої моделі як соціального замовлення [2], яке базується на поступовому делегуванні від органів державної влади повноважень та ресурсів до інститутів громадянського суспільства і підприємницького сектору, частини соціальних та інших функцій, якими перевантажені державні інституції є ефективною моделлю формування та регулювання ринку соціальних послуг на прозорій конкурентній платформі, що, в свою чергу, забезпечить підвищення їх якості.

Під *соціальним замовленням* розуміють договірні відносини між Замовником (органи державної влади, органи місцевого самоврядування) та Виконавцем щодо реалізації доручення Замовника щодо надання соціальних послуг населенню за рахунок фінансування (повного або часткового) з державного чи місцевого бюджетів. В основу даного інструменту покладено проведення державою (або за її дорученням) конкурсного відбору (тендеру) суб'єкта надання соціальних послуг, які оплачуються переважно за рахунок бюджетних коштів [2].

Аналіз зарубіжного досвіду соціального замовлення, набутого в таких країнах, як Угорщина, Польща, Чехія, Румунія, Словаччина [7, с. 145-201] свідчить, що передумовами впровадження даного інструменту державного управління були фінансова скрута, яка охопила вказані країни, та вступні до Євросоюзу вимоги щодо досягнення відповідних норм і стандартів у соціальній сфері. Це змусило уряди цих держав вдатися до активного пошуку ефективних шляхів реформування соціальної сфери, модернізації соціальної політики. Можна виокремити такі основні напрями, які є спільними в ході проведення у вказаних країнах реформ сфери надання соціальних послуг [7, с. 15-16]:

роздержавлення (демонополізація) соціальної сфери, визначення видів соціальних послуг, які можуть ефективно і якісно надаватися громадянам недержавними організаціям, та делегування їм повноважень і ресурсів у необхідних для цього обсягах, покладання на них відповідних обов'язків і відповідальності;

формування ринку соціальних послуг забезпечення дотримання реальних умов конкуренції між суб'єктами їх надання, що супроводжувалося підвищенням якості даних послуг та зниженням витрат на їх надання; заощаджені

кошти держава спрямовувала на інші соціальні потреби; створення державою для суб'єктів надання послуг сприятливих умов для інвестування ресурсів у соціальну сферу;

комплексний підхід до впровадження моделі соціального замовлення, який передбачав інноваційні, поширені в розвинутих країнах світу форми взаємодії держави з неприбутковими організаціями, покращення їх фінансування, власної господарської діяльності тощо.

Результати, які отримані в ході проведеного вище дослідження, дають підстави зробити такі **висновки**:

1. Сутність термінів: *«ринок соціальних послуг»* визначено, як комплекс економічно-правових відносин, що формуються в площині послуг: соціальних, психологічних, правових, медичних, педагогічних тощо і реалізуються в процесі задоволення необхідного попиту в таких послугах різних категорій населення, що опинились в складних життєвих обставинах та забезпечує їх надання відповідної якості та в прозорій конкуренції; модель «соціальне замовлення» можна розкрити як договірні відносини між державою і недержавним суб'єктом, що надає соціальні послуги населенню за рахунок фінансування (з державного або місцевого бюджетів) на основі проведення відкритого конкурсного відбору (тендеру). Вивчення зарубіжного досвіду соціального замовлення, напрацьованого в окремих країнах Євросоюзу (Угорщина, Польща, Чехія, Румунія та Словаччина) свідчить, що передумовами впровадження даної моделі державного управління системою соціальних послуг були фінансова скрута та вступні до Євросоюзу вимоги щодо досягнення відповідних норм і стандартів у системі соціального захисту населення.

2. Аналізом з'ясовано, що ключовими проблемами, які на практиці ускладнюватимуть застосування моделі

соціального замовлення в Україні в післявоєнний період, є: недостатнє нормативно-правове забезпечення; протидія з боку державних суб'єктів, що надають соціальні послуги; несприйняття органами державної влади організацій «третього сектору» як рівноправного партнера для соціальної співпраці, нівелювання їхньої ролі на ринку соціальних послуг; низький рівень фахової підготовки працівників недержавних організацій.

3. Розкрито, що велику роль з формування та забезпечення соціальними послугами населення територіальних громад в післявоєнний період буде відігравати оцінка стану громади за показниками: чи була територія під окупацією, наскільки зруйнована її соціально-економічна структура, рівень міграційних процесів серед населення громади, кількісні показники загиблих та поранених серед населення громади, наявність відповідних фахівців для надання соціальних послуг, фінансово-матеріальне забезпечення тощо.

Література

1. Белєвцова Я. С. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : [спец.] 25.00.02. Харків. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Харків, 2011. 20 с.
2. Дубич К. В. Соціальне замовлення – ефективний механізм надання соціальних послуг в Україні. *Державне управління : теорія та практика : електрон. наук. фах. вид.* 2013. № 1. 11 с. URL : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/14.pdf>.
3. Моргулець О. Б. Динаміка економічного розвитку сфери послуг України. *Вісник Міжнарод. гуманітарного*

- ун-ту. Серія : Економіка і менеджмент. 2015. № 11. С. 194–197.
4. Про соціальне замовлення у сфері соціальних послуг : [Проект Закону України від 16 жовт. 2009 р. № 5236] / Ліга-Закон : прав. портал України. 2012. URL: <http://www.ligazakon.ua/>.
  5. Про соціальні послуги : [Закон України 2671-VIII]. Відомості Верховної Ради(ВВР), 2019– 17 січ. (№ 18). С. 73 URL: <http://www.ligazakon.ua/>.
  6. Соціальне замовлення в Україні : досвід 10 років впровадження : *Зб. аналіт. та нормативно-метод. матеріалів* / [Під редакцією В. І. Брудного, А. С. Крупника]. Одеса: Євродрук, 2011. 156 с.
  7. Тофтісова-Матерон Р., Дімітрова М., Ньюмен. К. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах. Київ: Проект ТАСІС «Посилення рег. соц. послуг в Україні», 2006. 225 с.

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ (З ОНЛАЙН ВКЛЮЧЕННЯМ)**

**«МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ
ВИКЛИКІВ»**

6 червня 2023 року

Адреса:

Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра теорії і методики виховання
вул. Пластова, 31, м. Рівне, Рівненська обл., 33000
тел. (0362)63-33-34